

През първата половина на 2023 г. в Националната система за ранно предупреждение е постъпила информация за 8 нови психоактивни вещества (установени за първи път на територията на България). 5 от тях са от групата на синтетичните канабиноиди. Останалите са арилалкиламин, опиоид и катинон.

През първата половина на 2023 г. официално са докладвани 16 нови психоактивни вещества, регистрирани за първи път в Европейската система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества.

На европейско ниво към средата на 2023 г. се наблюдават около 950 нови психоактивни вещества.

На световно ниво в края на 2022 г. се наблюдават близо 1200 нови психоактивни вещества. През 2021 г. се съобщава за 618 нови психоактивни вещества, регистрирани на световния пазар на наркотици, 87 идентифицирани за първи път.

БРОЙ 11 / 2023 г.

Информационен бюлетин

за нови психоактивни вещества

Съдържание:

Новини

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в България през първата половина на 2023 г. 2

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в Европа през първата половина на 2023 г. 4

Нормативна промяна на определянето на цените на наркотичните вещества за нуждите на съдопроизводството 5

Внимание

CH-FUBIACA, MDMB-7BR-INACA, MDMB-INACA, хексахидроканабинол ацетат (HHC-O), хексахидроканабифорол (HHC-P), дипентилон, 2C-B-FLY, алфа-метилфентанил 5

На фокус

Европейски доклад за наркотиците 2023 г. Общ преглед на новите психоактивни вещества на европейско ниво 9

Световен доклад за наркотиците 2023 г. Общ преглед на новите психоактивни вещества на световно ниво 16

Изготвил:

Ина Методиева

Редактор:

Александър Панайотов, дс

НОВИНИ

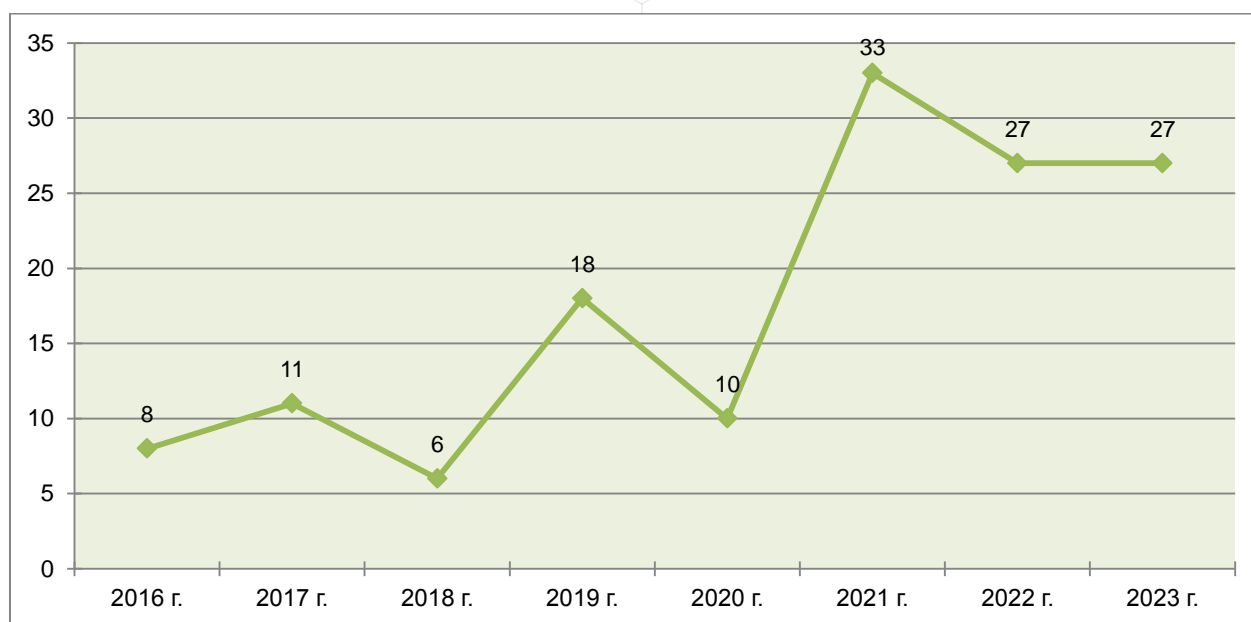
Нови психоактивни вещества, идентифицирани в България през първата половина 2023 г.

През първата половина на 2023 г. в България са **идентифицирани 27 нови психоактивни вещества** (НПВ), идентично с броя докладвани през първата половина на 2022 г. Регистрирани са в **1363** отделни случая на изземване, което е почти 3 пъти повече от тези докладвани за същия период през изминалата година (501).

Синтетичните канабиноиди, за пореден път, са основната група регистрирани нови психоактивни вещества (19), катиноните и опиоидите са с по два представителя, а арилциклохексиламините, арилалкиламините, фенетиламините и растенията и екстракти са с по един представител.

8 от докладваните нови психоактивни вещества са **регистрирани за първи път** на територията на България. Аналогично на общата ситуация за страната, освен синтетични канабиноиди (5), са докладвани и вещества от групите на арилалкиламините (1), опиоидите (1) и катиноните (1). През същия период 2022 г. са били докладвани 7 НПВ за първи път, всички от групата на синтетичните канабиноиди.

**БРОЙ НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, РЕГИСТРИРАНИ В БЪЛГАРИЯ
ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ГОДИНИТЕ (2016 – 2023 Г.)**

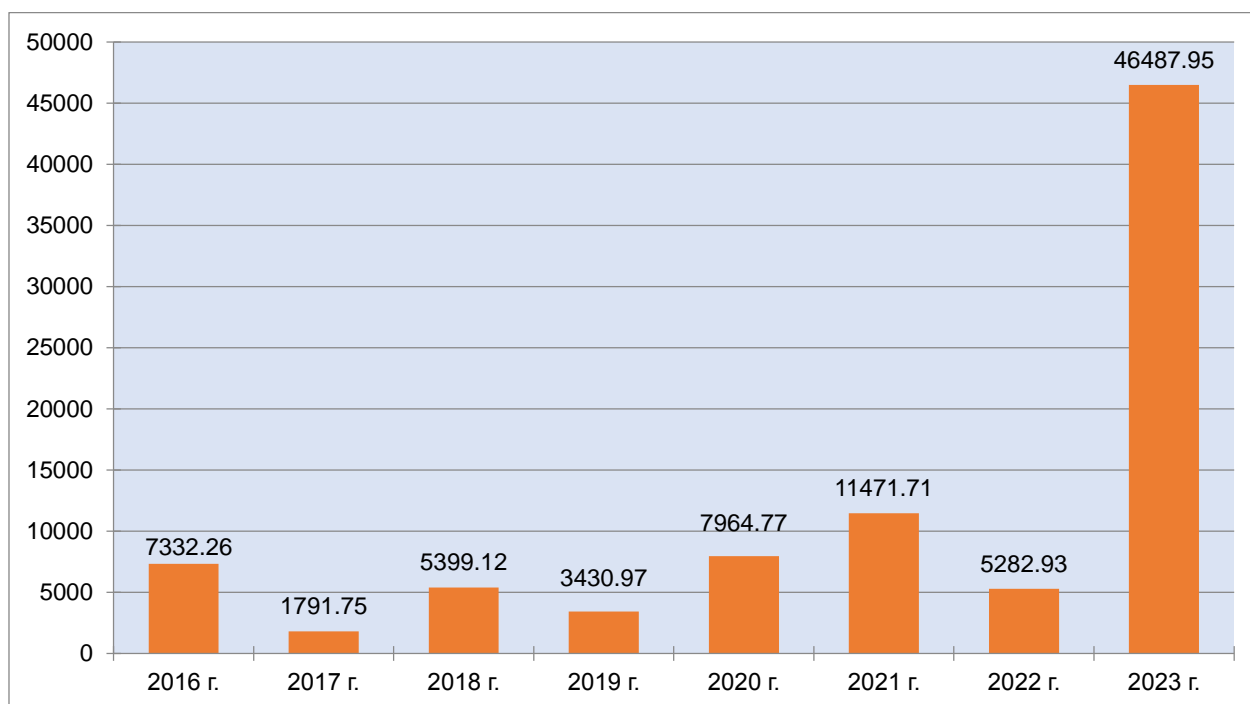

Източник: EWS, НФЦ, НЦОЗА.

Забележка: Броят НПВ за 2019 г. е за цялата година.

Тенденцията се запазва и отново най-много регистрирани случаи са тези със синтетични канабиноиди – **1314 случая** (498 за периода януари-юни 2022 г.). За разлика от предходните години, първата половина на 2023 г. се характеризира с голямо разнообразие от видове нови психоактивни вещества на нелегалния пазар на наркотици. Освен синтетичните канабиноиди, за този период са докладвани случаи с вещества от групите на опиоидите (24), катиноните (20), растения и екстракти (2), фенетиламините (1), арилалкиламините (1), арилциклохексиламините (1).

КОЛИЧЕСТВА НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, ИЗЗЕТИ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ГОДИНИТЕ (2016 – 2023 Г.) (В ГРАМОВЕ)

Източник: EWS, НФЦ, НЦОЗА.

Забележка: Количеството за 2019 г. е за цялата година.

Общото тегло на иззетите нови психоактивни вещества в периода януари-юни 2023 г. е **46487,95 грама** за 1345 случая, в които анализираните вещества са в прахообразна форма, таблетки или растение и **5357 мл** за 18 случая, в които анализираните проби представляват течност. Тези стойности са най-високите за страната ни за такъв период.

ВИДОВЕ НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, РЕГИСТРИРАНИ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА 2023 Г.

Група	Брой случаи на изземване	Тегло / грам
Синтетични канабиноиди	1314	23379,38
Опиоиди	24	3431,41
Катинони	20	18413,54
Растения и екстракти	2	202,5
Фенетиламини	1	1,95
Арилалкиламини	1	0,33
Арилциклохексиламини	1	1058,84

Източник: EWS, НФЦ

Рекордно количество **синтетични канабиноиди** са докладвани в Системата за ранно предупреждение (EWS) – **23379,38 грама**. Най-голям дял от тях се дължи на обектите, в които е

идентифициран **хексахидроканабинол (19403,86 грама в 109 случая, както и 5356 мл в 17 случая)**. Най-често хексахидроканабинол е докладван в ядливи продукти като десерти, желирани бонбони, а в течна форма – във вид на пълнители за вейп, парти течност за пиене и др. Разбира се, както и в предходни години синтетичните канабиноиди импрегнирани в растителна маса представляват значителна част от разпространяваните нови психоактивни вещества. За поредна година MDMB-4en-PINACA е най-често идентифицираният синтетичен канабиноид (787,08 грама растителна маса в 598 случая), следван от ADB-BUTINACA (401,7 грама в 131 случая). За сравнение, за същия период миналата година двете вещества бяха подредени в обратен ред. Т.е. те продължават да държат първите две позиции за най-често идентифицирано ново психоактивно вещество.

Интересно е да се отбележи, че за първи път са докладвани значителен брой случаи представляващи растителна маса импрегнирана с повече от един синтетичен канабиноид (**316 случая с количество 1219,27 грама**). Регистрирани са случаи представляващи смес между два, три или четири различни канабиноида. Наблюдават се най-различни комбинации, като много често срещани вещества са ADB-BUTINACA, MDMB-4en-PINACA, MDMB-BUTINACA, MDMB-INACA и др. Зачестяващите случаи, в които се идентифицират смеси са сериозен проблем и в други страни от Европа, поради невъзможността да се предвиди, какво ще бъде влиянието им върху човешкото здраве.

Както вече бе отбелязано, през този период в страната ни са регистрирани количества вещества и от други групи. Заловените **катинони** са с общо тегло **18413,54 грама**. Много подобно на ситуацията в Европа и тук малко на брой случаи се характеризират с голямо заловено количество. Това се оказва и причина катиноните да са сред първите по количество иззети вещества в Европа.

Аналогична е и ситуацията с **опиоидите**, където **3431,41 грама** са заловени през последното шестмесечие. Както и в Европа, след лек спад в броя на докладваните за първи път нови синтетични опиоиди, наблюдавани през последните години, отново се забелязва появата им на нелегалния пазар на наркотици.

Източници: Система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества (EWS), НФЦ EMCDDA.

Н О В И Н И

Нови психоактивни вещества, идентифицирани в Европа през първата половина на 2023 г.

16 нови психоактивни вещества са докладвани официално в Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) на европейско ниво през първата половина на 2023 г. През 2022 г. броят им е 18, а през 2021 г. – 25. Това показва тенденция на спад през последните три години.

Разпределени по групи, веществата са:

- **Бензодиазепини (1)** – 4'-chloro deschloroalprazolam.
- **Катинони (3)** – N-cyclohexyl butylone, N-sec-butyl-pentadrone, 3'-Me-PVP.

- **Опиоиди (3)** – etomethazene, ethyleneoxynitazene, 2'-fluoro-2-fluoro-3-methylfentanyl.
- **Синтетични канабиноиди (5)** – HHC-P, ADMB-3TMS-PRINACA, tetrahydrocannabidiol (H4-CBD), MDMB-BINACA, CUMYL-3TMS-PRINACA.
- **Фенетиламини (3)** – 2,6-dibromomescaline, 2-bromomescaline, N-pyrrolidinyl-3,4-DMA.
- **Други (1)** – iso-3-MMC.

На фона на ситуацията през изминалата 2022 г., където преобладаващ брой нови психоактивни вещества докладвани за първи път, бяха от групата на синтетичните канабиноиди (13), то регистрираните случаи през първата половина на 2023 г., са разпределени равномерно между различните групи. Отново синтетичните канабиноиди са най-много, но разликата с другите вещества от другите групи е незначителна. Подобно явление не се е случвало през последните години, имайки предвид, че през цялата 2022 г. е докладван само един нов синтетичен опиоид (etonitazepirne), а през първата половина на същата не е докладван нито един катинон.

Източници: Европейска система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества, EMCDDA, НФЦ, НЦОЗА.

НОВИНИ

Нормативна промяна на определянето на цените на наркотичните вещества за нуждите на съдопроизводството

През август 2023 г. е направена промяна в Постановление №23 на Министерски съвет от 1998 г. за определяне на цени на наркотичните вещества за нуждите на съдопроизводството. В резултат на нея, с постановление №106 от 02 август 2023 г. освен дългоочаквани промени, в постановлението са добавени и цени за новите психоактивни вещества, поименно. Такава промяна е правена за последен път през 2020 г. Постановлението е обнародвано в Държавен вестник бр. 68 от 08 август 2023 г.

Източник: Система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества, НФЦ, НЦОЗА.

ВНИМАНИЕ

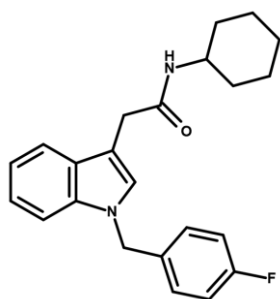
CH-FUBIACA, MDMB-7BR-INACA, MDMB-INACA, хексахидроканабинол ацетат (HHC-O), хексахидроканабифорол (HHC-P), дипентилон, 2C-B-FLY, алфа-метилфентанил

През първата половина на 2023 г. в системата за ранно предупреждение (EWS) са докладвани **8 нови психоактивни вещества, регистрирани за първи път на територията на България**. 5 от тях принадлежат към групата на синтетичните канабиноиди: **CH-FUBIACA, MDMB-7BR-INACA, MDMB-INACA, хексахидроканабинол ацетат (HHC-O)**, и по 1 към групите на катиноните (**дипентилон**), арилалкиламините (**2C-B-FLY**) и опиоидите (**алфа-метилфентанил**).

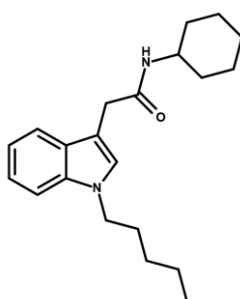
CH-FUBIACA, известно и под наименованията CH-FUBIATA, CHX-FUBIACA, CHX-FUBIATA, представлява ново психоактивно вещество от групата на **синтетичните канабиноиди**. Регистрирано е за първи път на територията на страната в гр. Бяла Слатина през месец май 2023 г. Субстанцията е била импрегнирана в растителна маса с общо тегло 0,56 грама. Освен него в пробата е установено още едно вещество – ADB-BUTINACA.

CH-FUBIACA съдържа в структурата си индолово ядро (I), циклохексилова свързана група (CH), ацетамидна част (ACA) и флуоробензилова опашка (FUB). CH-FUBIACA структурно наподобява CH-PIACA и ADB-FUBIACA, официално докладвани съответно през март 2022 г. и декември 2021 г. CH-FUBIACA и CH-PIACA се различават само в опашната част, която е флуоробензил в CH-FUBIACA и пентил в CH-PIACA. CH-FUBIACA и ADB-FUBIACA се различават само по частта на свързаната група, която е циклохексил в CH-FUBIACA и аминок диметил бутанон в ADB-FUBIACA.

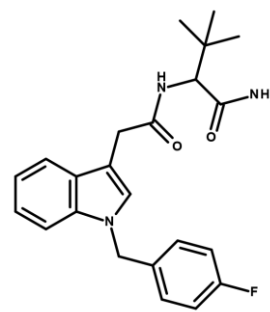
За първи път е докладвано в EMCDDA на 14.02.2022 г. от Испания, след което през настоящата година и от България.

CH-FUBIACA

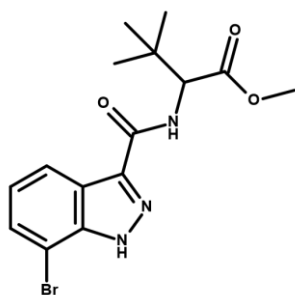
CH-PIACA

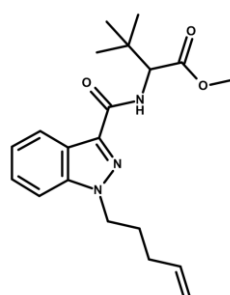
ADB-FUBIACA

MDMB-7Br-INACA е синтетичен канабиноид, който съдържа индазолово ядро (INA) с бром на 7-ма позиция на фениловия пръстен (7Br), свързана група с диметил метил бутаноат (MDMB) и карбоксамиден линкер (CA), но не съдържа опашна част.

MDMB-7Br-INACA има структурни сходства с международно контролираното вещество MDMB-4en-PINACA (Поставен в Списък I на Наредбата за реда и класифициране на растенията като наркотични към Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите). MDMB-7Br-INACA съдържа стереогенен център и следователно могат да съществуват два възможни енантиомера.

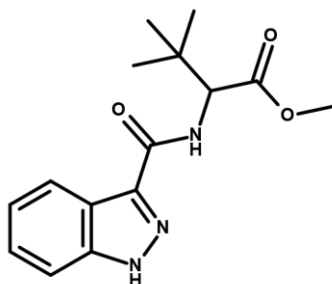
MDMB-7Br-INACA

MDMB-4en-PINACA

Регистриран е за първи път в Европа през август 2022 г. от Националния фокусен център на Германия, след което през месец май 2023 г. и от България.

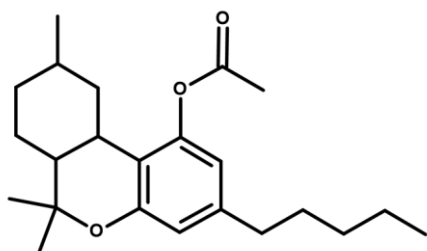
MDMB-INACA е структурно подобен на MDMB-7Br-INACA. Различава се по това, че няма бром на седма позиция при фениловия пръстен. Аналогично на него, MDMB-INACA, може да се определи като аналог на вече познато вещество и поставено под контрол съгласно вътрешното ни законодателство, а именно MDMB-4en-PINACA.

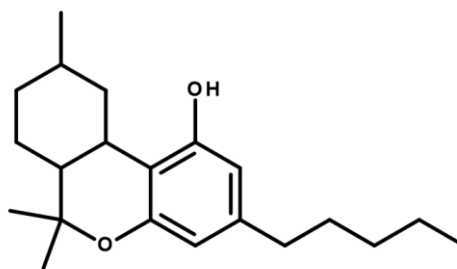
MDMB-INACA

За първи път е докладвано в EMCDDA през юли 2022 г. от Германия. До момента редица страни съобщават за неговата поява, включително и България. На територията на страната ни е открито в гр. Бургас, където в пробата освен веществото са установени още ADB-BUTINACA и MDMB-4en-PINACA.

Хексахидроканабинол ацетат (HHC-O) познат и под наименованията HHC-OAc, HHC-OAc, Acetyl-hexahydrocannabinol, O-acetyl-hexahydrocannabinol, HHC-O-acetate, HHC-O, е полусинтетичен канабиноид и ацетно производно на Хексахидроканабинол (HHC), който беше установен в Европа за първи път през октомври 2022 г. и поставен под интензивен мониторинг на 07 ноември 2022 г. HHC-O може да бъде синтезиран чрез ацетилиране на фенолната част, присъстваща в HHC. HHC-O съдържа три стереогенни центъра и следователно могат да съществуват осем възможни енантиомера.

HHC-O

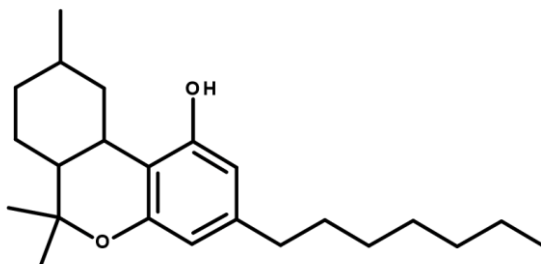

HHC

За първи път е установен в Унгария на 11 октомври 2022 г. До момента още 5 държави са докладвали случаи, в което е установено веществото – Хърватия, Италия, Естония, Испания и България. В България е докладвано в НФЦ от Централна митническа лаборатория в проба от 1 грам растителна маса.

Хексахидроканабифорол (ННС-Р) също спада към групата на полусинтетичните канабиноиди. Наред с ННС-О той е един от първите четири полусинтетични канабиноида установени в Европа. За първи път в EMCDDA е докладвано през декември 2022 г. До момента още четири държави са отчетели случаи с веществото – Хърватия, Естония, България и Испания.

Хексахидроканабифорол е хидрогенирано производно на тетраhydroканабифорол (ТНСР). ТНСР от своя страна е структурно подобен на делта-9-ТНС. ННС-Р и ТНСР първоначално са били получени от Роджер Адамс в началото на 1940 г. ННС-Р е с подобна структура на ННС, аналогично на ННС-Р, както и на ННС-ацетат.

ННС-Р

Голямо количество **дипентилон** е заловено на границата с Турция през януари 2023 г. 18,412 кг бяло прахообразно вещество, разпределено в 19 различни пакета скрити в тайник на автомобил са докладвани от Централна митническа лаборатория.

Дипентилон е синтетичен катинон, който е познат на европейския нелегален пазар на наркотици от 2014 г. Първи го докладват от Швеция, след което редица държави го идентифицират до 2018 г. След кратко затишие, през 2022 г. отново се появява на пазара на наркотичните вещества, докладван от няколко държави.

Дипентилон е синтетичен катинон със заместен пръстен, който е структурно подобен с пентилон, диметилон (или bk-MDDMA) и дибутилон (bk-MMBDB).

2С-В-FLY е ново психоактивно вещество от групата на арилалкиламините, за което няма достатъчно информация относно структурни сходства с други вещества и как влияе върху човешкия организъм. За първи път е докладвано в EMCDDA от Финландия през 2007 г. След това се появява отново на нелегалния пазар на наркотици през 2016 г. и всяка година е докладвано поне от две нови държави. През 2023 г. е заловено и в България, в гр. Пловдив, в таблетки със специфично лого.

Алфа-метилфентанил е синтетичен опиоид, който е поставен под контрол съгласно ЗКНПВ, в Списък I. В периода април-юни 2023 г. няколко случая са установени в градовете Варна и Добрич. Появата на веществото на нелегалния пазар на наркотици в България също е прецедент. През последните години почти не се докладвани случаи със синтетични опиоиди. В много редките случаи, когато са идентифицирани вещества от тази група, представляват фентанил.

Източници: Система за ранно предупреждение за нови психоактивни вещества (EWS), EMCDDA, НФЦ, НЦОЗА.

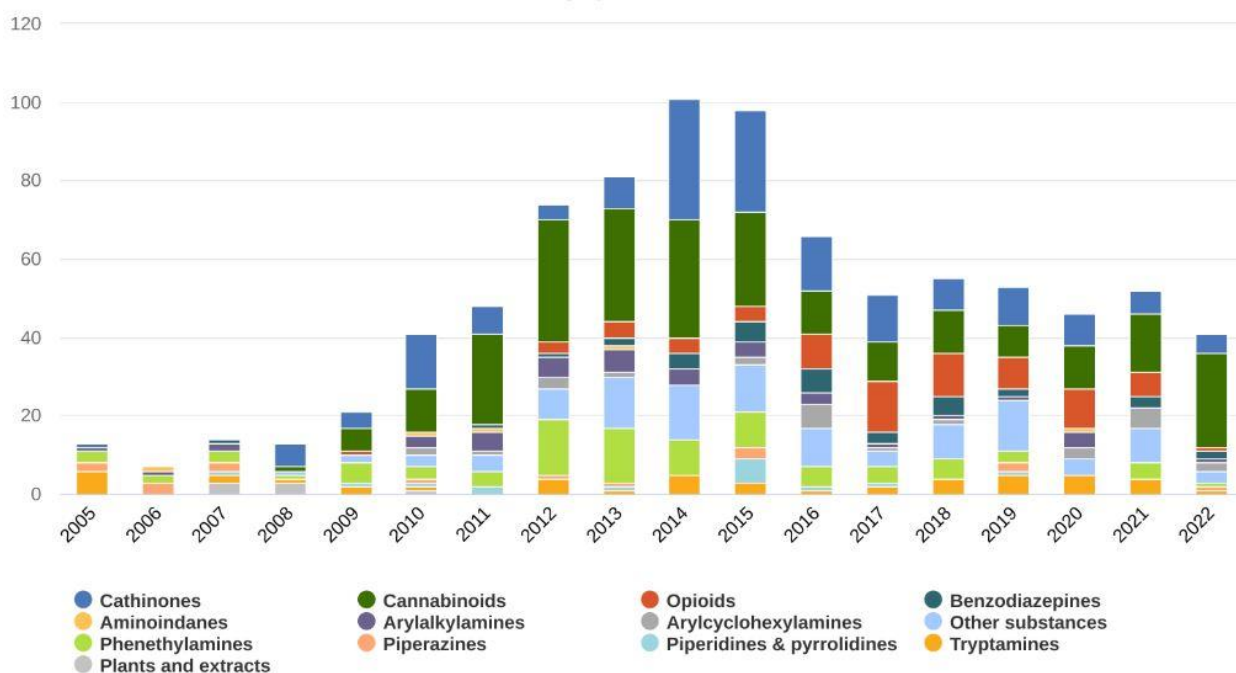
НА Ф О К У С

Европейски доклад за наркотиците 2023 г.

Общ преглед на новите психоактивни вещества на европейско ниво

Нелегалният пазар на нови психоактивни вещества се характеризира с голям брой вещества и нараства с всяка изминала година. В края на 2022 г. EMCDDA е поставил под наблюдение **930** нови психоактивни вещества, **41** от които **са докладвани за първи път** през 2022 г. Около 400 са новите психоактивни вещества, които са идентифицирани през 2021 г.

БРОЙ НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА, ИДЕНТИФИЦИРАНИ ЗА ПЪРВИ ПЪТ НА ЕВРОПЕЙСКО НИВО В ПЕРИОДА 2005 – 2021 Г.

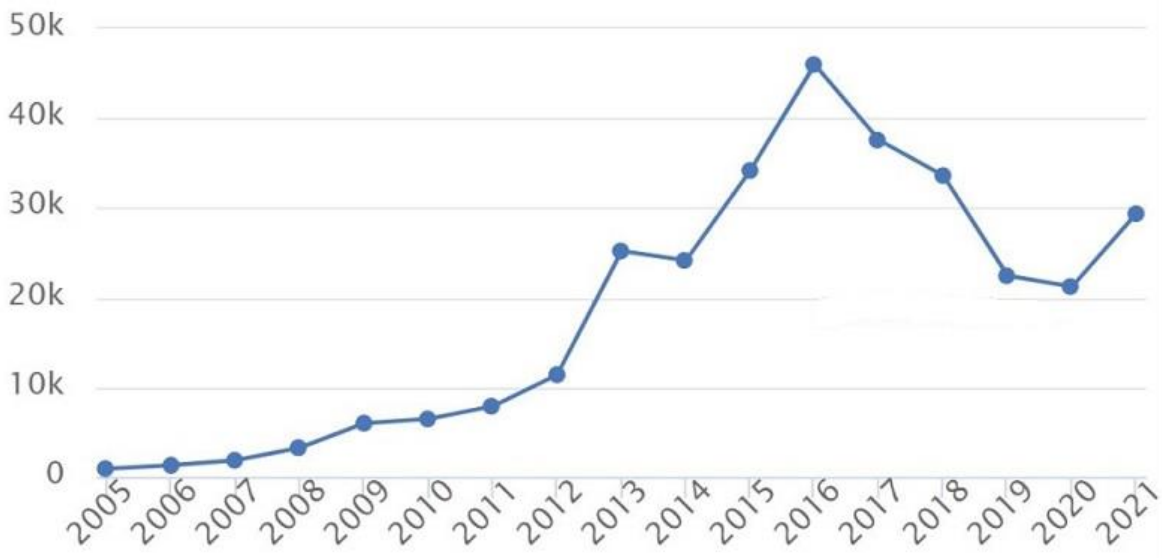

Източник: EWS, EMCDDA.

Европейската система за ранно предупреждение е получила доклади за **24 нови канабиноида**, което прави общия им брой **245**. Откритите нови канабиноида представляват над половината от новите вещества, докладвани за първи път през 2022 г. Разнообразието, наблюдавано в тази област, може да отразява опитите на производителите на незаконни наркотици да заобиколят китайската забрана на синтетичните канабиноиди, която беше въведена за целия клас през 2021 г.

В Европейския съюз, Турция и Норвегия са направени **общо 59 620 конфискации на нови психоактивни вещества** (29 400 само в Европейски съюз), с **общо тегло 10,8 тона** (8,5 тона само в Европейски съюз). Увеличението на количеството иззети вещества спрямо предишната година се дължи на малък брой изземвания на големи количества катинони (4 тона 3-СМС, 3-ММС,4-СМС), вкл. кетамин (0,9 тона) и GBL (2,0 тона). Освен това са иззети 23 634 литра течности съдържащи нови психоактивни вещества. Основно GBL (21 455 литра) и 4-СМС (1 228 литра).

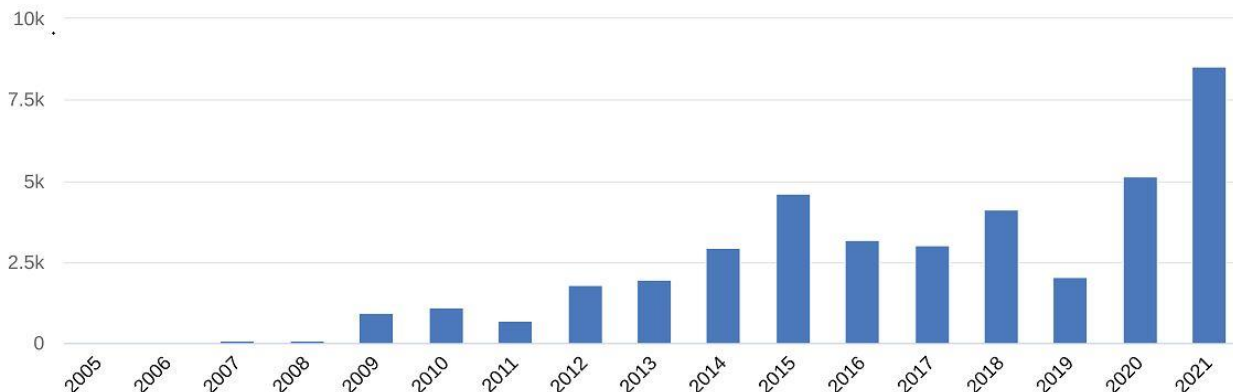
БРОЙ СЛУЧАИ НА ИЗЗЕТИ НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА В СТРАНИТЕ ОТ ЕС В ПЕРИОДА 2005 – 2021 Г.

Източник: EWS, EMCDDA.

През 2021 г. в държавите-членки на ЕС са иззети рекордните **8,5 тона** нови психоактивни вещества. Производителите на наркотични вещества продължават да създават нови вещества, за да избегнат законовия контрол. Рисковете за здравето от тези нови съединения обикновено са неизвестни, което потенциално излага потребителите на риск от сериозни или дори фатални отравяния или други здравословни проблеми. Законодателният контрол в Европа и страните извън ЕС изглежда е допринесъл за намаляване на броя на новите производни на някои лекарства, като фентанил. Продължават обаче да се появяват други вещества, предназначени да заобикалят общите определения в законодателството, като Китай и Индия остават важни страни, източници на тези вещества или на прекурсорите, които са необходими за производството им.

КОЛИЧЕСТВО ИЗЗЕТИ НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА В СТРАНИТЕ ОТ ЕС В ПЕРИОДА 2005 – 2021 Г. (В КГ)

Източник: EWS, EMCDDA.

Разнообразие и фалшифициране на някои от предлаганите нови психоактивни вещества

През последните години, все по-осезаемо се наблюдава разнообразие от продукти съдържащи канабис. Те включват високоефективни екстракти и хранителни продукти, които са свързани с прояви на остра токсичност в спешните отделения на болниците. През 2021 г. се отчита увеличение на докладваните случаи с растителен материал, където тетраhydroканабинол (ТНС) или други естествени канабиноиди са открити заедно със синтетични канабиноиди. Най-малко 13 държави съобщават за такива случаи, включително и България. Най-много от докладваните конфискации са направени в Германия и Швеция. Това потвърждава опасенията,

че продуктите от канабис, обикновено с ниско съдържание на ТНС, се фалшифицират с мощни синтетични канабиноиди. Фалшифицираните растителни материали могат да изглеждат като естествен канабис и следователно могат да бъдат продадени погрешно като канабис на нищо неподозиращи потребители. Някои

синтетични канабиноиди са изключително мощни и са свързани с фатални и нефатални предозировки. Хранителните продукти с канабис са хранителни продукти, обикновено „бонбони“, напоени с екстракт от канабис, които стават все по-достъпни на незаконния европейски пазар от 2021 г. насам. Тези продукти представляват риск, поради съдържанието на ТНС и възможността да бъдат объркани с легитимни търговски продукти, особено от деца. Някои от тези годни за консумация продукти се предлагат в опаковки, които приличат на търговски продукти, като може да съдържат синтетични канабиноиди, което допълнително увеличава опасенията за здравето в тази област.

ННС – първият полусинтетичен канабиноид на европейския пазар на незаконни наркотици

През май 2022 г. разнообразието на пазара на канабис се увеличи допълнително, след появата на първия полусинтетичен канабиноид в Европа – хексахидроканабинол (ННС). ННС е химически подобен на делта-9-тетраhydroканабинол (делта-9-ТНС), основното психоактивно вещество в канабиса и на база информацията, с която се разполага до момента, има подобни ефекти. Въпреки това, нито фармакологията, нито токсикологията на ННС при хора са проучени в детайли. До 2023 г. е докладван от 20 държави-членки, в това число и България. ННС се продава като „законна“ алтернатива на канабиса. ННС може да се пръска върху растение канабис с ниско съдържание на ТНС или да се смесва с него. Може да изглежда и да мирише подобно на незаконен канабис. Появява се и във вейпове и хранителни продукти.

След появата му са открити и други полусинтетични канабиноиди, което предполага търговски интерес в тази област. До момента **още 3 полусинтетични** канабиноида са идентифицирани на европейския нелегален пазар на наркотици – ННС-ацетат, хексахидроканабифорол (ННС-Р) и тетраhydroканабидиол (ННС-О). Новостта на тези форми на канабис и липсата на емпирични доказателства означава, че има значителна несигурност относно възможното въздействие на тези вещества върху човешкото здраве.

Сигнали, че наличието и производството на синтетични катинони в Европа се увеличава

Синтетичните катинони много често са продавани като заместители на наркотични вещества като амфетамин и MDMA. Те са структуро-подобни, но не са еквиваленти що се касае до влиянието им върху човешкото здраве. Ако в исторически план метамфетаминът е бил по-широко разпространен, то в наши дни все по-често се наблюдава засилена употреба на синтетични катинони. Понякога, например, 3-ММС и 3-СМС, се продават като други вещества. Въпреки че броят на конфискациите остава сравнително малък през последните години, много големи

количества синтетични катинони са открити в някои отделни случаи, обикновено с произход от Индия. Това, заедно с доказателствата, че синтетичните катинони се произвеждат и в Европа (наличие на нелегални лаборатории в страни като Полша, където са 14 от 15 нелегални лаборатории през 2021 г., а също и в Холандия и Белгия), предполага, че тези вещества стават все по-достъпни в Европа, където имат потенциал да играят нарастваща роля на пазара на стимуланти в бъдеще.

Развитието в тази област също създава нови предизвикателства за правоприлагащите органи, като например трафик на химикали, маскирани като други вещества, неподлежащи на контрол.

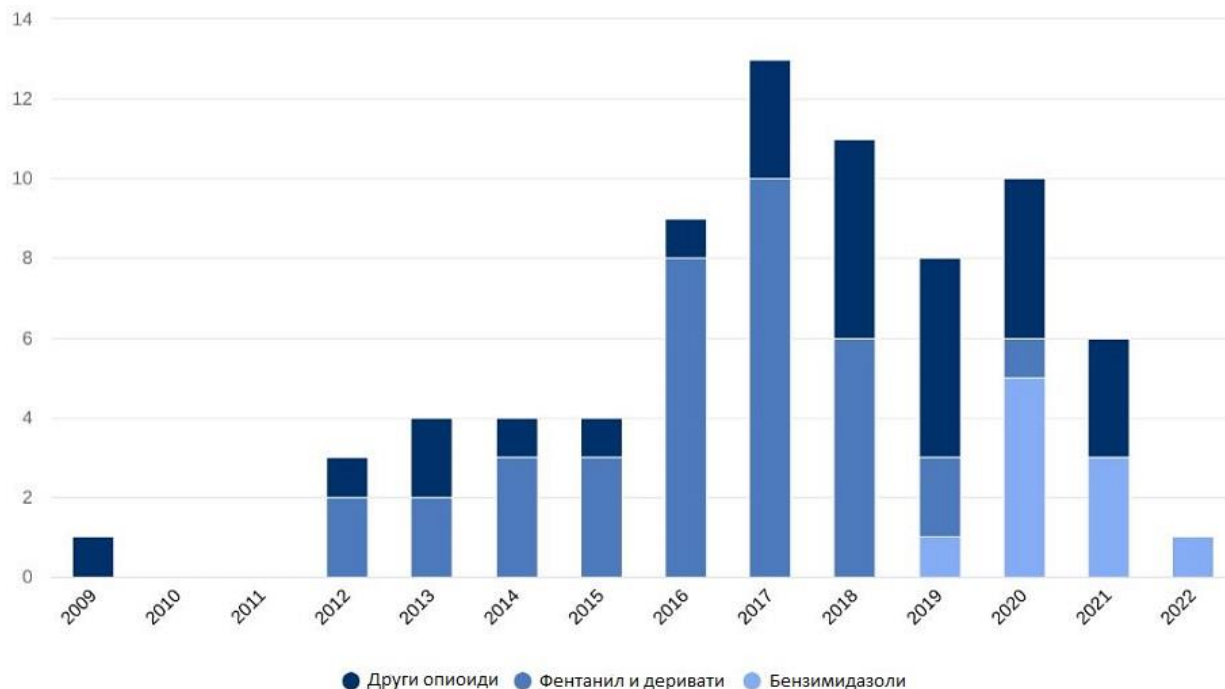
Нови синтетични опиоиди

През 2022 г., **740 случая със синтетични опиоиди** са докладвани в Европейската система за ранно предупреждение, от които 45% съдържат карфентанил и 22% съдържат изотонитазен. Общо **8,2 кг** са иззети, от които 59% (4,9 кг) съдържат карфентанил и 23% (1,9 кг) съдържат изотонитазен. Повечето от случаите са докладвани от държавите в Северна Европа, като Естония, Латвия, Литва и Полша. Те съобщават 97% от случаите и 86 % (7,1 кг.) от количеството иззети синтетични опиоиди.

Проблемите с наркотиците в Северна Америка са пример за това как промените в моделите на достъпност и употреба на опиоиди могат да имат важни последици за общественото здраве. В този световен регион мощните производни на фентанил до голяма степен изместват опиоидите, отпускани по лекарско предписание, и хероина, за да се превърнат в основния двигател на епидемия при смъртни случаи, причинени от опиоиди.

Нови синтетични опиоиди се съобщават в Европа и може да стават все по-често срещани в някои райони, но в момента достъпността и употребата са много различни от тези в Северна Америка, като значителните проблеми с тези лекарства са ограничени най-вече до някои северни и балтийски страни. И макар само 1 вещество от тази група да е докладвано за първи път през 2022 г., **(6 през 2021 г. и 10 през 2020 г.)** ситуацията не бива да се подценява. През 2021 г. държавите-членки на ЕС съобщават за около 140 смъртни случая, свързани с фентанил. Значителен дял от тях обаче се смята, че са свързани с фентанил, който не е предназначен за медицинска употреба. Въпреки че данните за Европа е вероятно да са подценени, то нивото на смъртност не е сравнимо с хилядите смъртни случаи, свързани с фентанил, докладвани през същия период в Северна Америка.

БРОЙ ОПИОИДИ, ИДЕНТИФИЦИРАНИ ЗА ПЪРВИ ПЪТ НА ЕВРОПЕЙСКО НИВО В ПЕРИОДА 2005 – 2021 Г.

Източник: EWS, EMCDDA.

Между 2009 г. и 2022 г. общо **74** нови опиоида са идентифицирани на европейския пазар на наркотици, като в системата за ранно предупреждение на ЕС е получено официално уведомление за един допълнителен нов синтетичен опиоид през 2022 г. и три през първите четири месеца на 2023 г. Повечето от новите опиоиди, открити през последните години, обаче не принадлежат към групата на фентанила, а по-скоро към силно мощните опиоиди бензимидазол (нитазен). Тъй като новите синтетични опиоиди са много мощни, малко количество е достатъчно, за да произведе голям брой дози и може да създаде повишен риск от животозастрашаващо отравяне. Това означава, че дори проблемите в тази област да са сравнително ограничени в момента, тази група вещества представлява заплаха с потенциал да окаже по-значително въздействие върху здравето в бъдеще.

Кетамин – признаци, че се е утвърдил като предпочитан наркотик сред някои групи

Количеството кетамин, иззето и докладвано в Системата за ранно предупреждение на ЕС за нови психоактивни вещества, варира значително във времето, но остава на относително високи нива през последните години. През 2021 г. 22 държави от ЕС, Норвегия и Турция съобщават за изземвания на кетамин в размер на повече от 1,1 тона. Конфискациите на кетамин остават на тези сравнително високи нива (обикновено над 1 тон) в продължение на няколко години, след пика им през 2018 г., когато са заловени повече от 1,7 тона в Европа. През 2021 г. Нидерландия съобщава за демонтирането на една лаборатория за кетамин.

Това, заедно с друга налична информация, предполага, че кетаминът вероятно ще бъде постоянно наличен на някои национални пазари на наркотици и се е превърнал в по-утвърдено вещество по избор за някои групи. Кетаминът обикновено се приема назално, но може да се инжектира. Той е свързан с различни остри и хронични увреждания, които при продължителна употреба може да включват урологични усложнения и увреждане на пикочния мехур. Кетаминът

също може да бъде намерен добавен към други смеси от наркотици, включително прахове и таблетки MDMA (3,4-метилендиоксиметамфетамин). Намира се и в смеси, продавани като „розов кокаин“, продукт, който изглежда привлича нарастващ потребителски интерес. В Европа терминът „розов кокаин“ обикновено се отнася до смеси от кетамин с други синтетични наркотици, като

амфетамини или MDMA. Както се отбелязва многократно, хората, употребяващи смеси от наркотици, може да не са наясно с веществата, които консумират, или че взаимодействията между различни вещества могат да ги изложат на повишени рискове за здравето.

Броят на постъпилите за лечение, свързано с употребата на кетамин в Белгия, Испания, Франция и Италия показва сериозно увеличение през 2021 г. Общият брой нараства от **93** през 2015 г. до **414** през 2021 г. в тези страни.

Опасения за здравето, предизвикани от употребата на диазотен оксид сред младите хора

В редица държави-членки на ЕС се наблюдават признаци на увеличаване на броя на случаите с употреба на диазотен оксид, известен още като райски газ. Данните за лекарствена токсичност са докладвани от болници в Амстердам (30 през 2020 г., 15 през 2019 г.) и Антверпен (64 през 2019/2021 г., 6 през 2017/2018 г.). В същото време през 2021 г. френските токсикологични центрове съобщават за 358 случая, включващи веществото (120 през 2020 г., 37 през 2019 г.), а холандските токсикологични центрове съобщават за 144 (128 през 2019 г.).

Диазотният оксид има редица търговски приложения и се обсъжда, до каква степен това вещество е свързано с отрицателни рискове за здравето, особено при епизодични потребители. Въпреки това, може да се твърди, че интензивната и хронична употреба на диазотен оксид е свързана с увреждания на здравето, включително отравяния, изгаряния и наранявания на белите дробове, а в някои случаи на

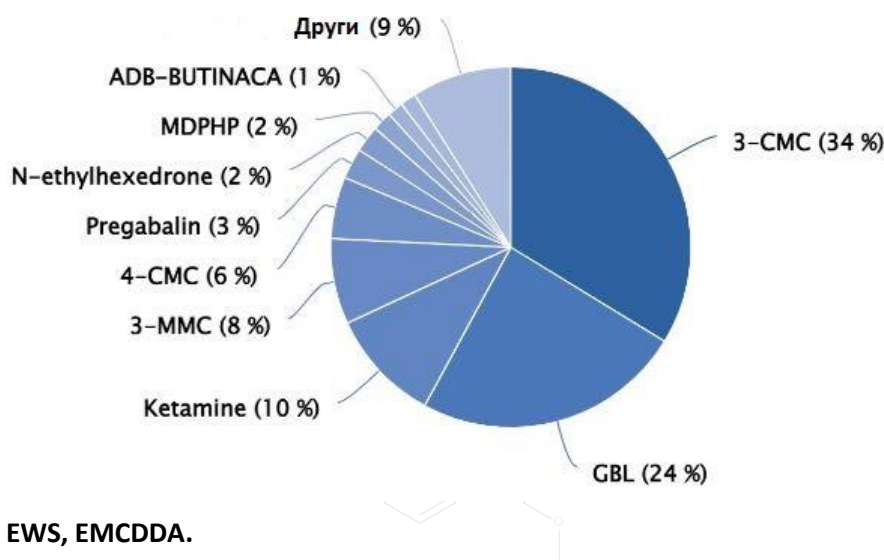

продължителна експозиция, увреждане на нервите, в резултат от недостиг на витамин B12. В някои европейски градове изхвърлянето на по-малките бутилки от неръждаема стомана също се е превърнало в проблем с отпадъците. Изглежда, че това вещество е станало по-достъпно и по-евтино, с повишената наличност в някои страни на по-големи газови бутилки за развлекателни

цели, което също може да увеличи риска от увреждане на белите дробове, поради по-високото налягане на тяхното съдържание. На база на наличната информация, изглежда има силен аргумент службите за превенция на употребата на наркотици и намаляване на вредите, да обърнат внимание на това вещество в работата си. Понастоящем регулаторните подходи към продажбата и употребата на това вещество се различават значително в различните страни.

Диазотният оксид, подобно на кетамина спада към групата на „други“ нови психоактивни вещества. Въпреки това към момента те не се наблюдават добре от съществуващите системи за наблюдение, което означава, че е трудно да се коментира с увереност, както разпространението на употребата, така и последните тенденции. Наличната информация обаче предполага, че в някои страни, употребата на тези видове вещества е станала по-често срещана.

ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА ИЗЗЕМВАНИЯТА НА НОВИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА В ЕС ПРЕЗ 2021 Г. (В %)

Източник: EWS, EMCDDA.

Европейският доклад за наркотиците подчертава нарастващия брой на нови психоактивни вещества на нелегалния пазар на наркотици и през 2023 г. Появата на нови вещества, както и новите производствени практики в рамките на пазара на наркотици и факта, че много от вредите, свързани с употребата на наркотици, се влошават от взаимодействията между наркотици, консумирани съзнателно или несъзнателно заедно, са повод за все по-отговорното проследяване на тази група вещества. Откриване на синтетични канабиноиди наред с естествени канабиноиди в растителен материал е такъв типичен пример. Всички тези проблеми подкрепят заключението, което се съдържа в анализа на Доклада, а именно, че източниците на криминалистична и токсикологична информация са се превърнали в съществени елементи за разбиране на развитието, както на пазара на наркотици, така и на последиците за здравето от променящите се модели на употреба на наркотици. Понастоящем тези източници не са достатъчно достъпни. Очаква се от 2024 г. новата Агенция на ЕС за наркотиците (EUDA) да постави началото на европейска мрежа от криминалистични и токсикологични лаборатории с цел укрепване на капацитета и информационните ресурси в тази област.

Източник: Европейски доклад за наркотиците 2023 г., EMCDDA, НФЦ, НЦОЗА

Снимки: Интернет

НА Ф О К У С

Световен доклад за наркотиците 2023 г.

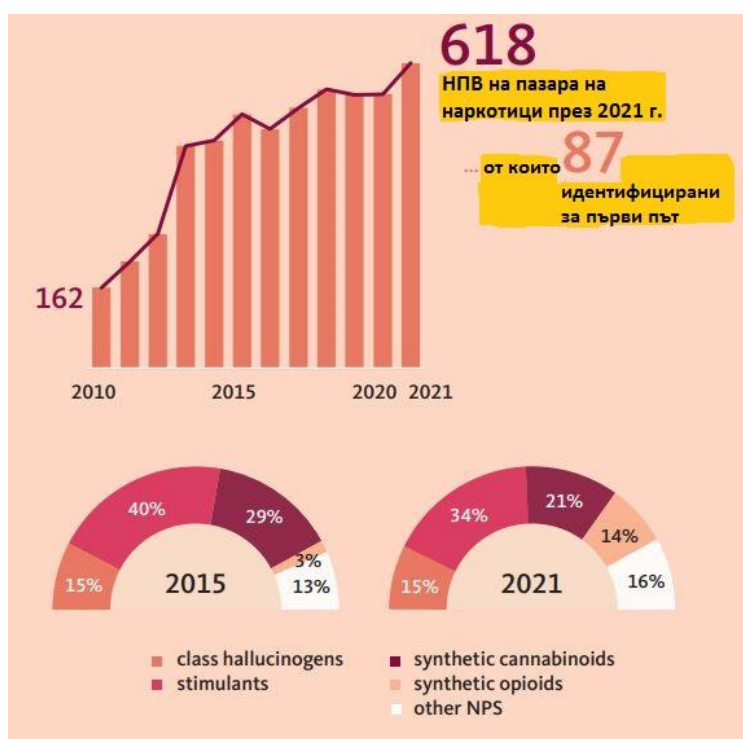
Общ преглед на новите психоактивни вещества на световно ниво

Нивото на употреба на нови психоактивни вещества (НПВ) е по-ниско от това на наркотиците, поставени под международен контрол, като повечето страни по света отчитат такава употреба.

Ограничената информация, която се получава на световно ниво, най-вече от развитите страни показва, че най-употребяваните нови психоактивни вещества са синтетични канабиноиди и кетамин.

Употребата на НПВ вероятно намалява в Северна Америка и Европа, но в Източна Европа, Азия и Африка се очаква по-скоро средносрочно увеличение.

Много употребяващи НПВ ги консумират без да съзнават, като добавки към друго вещество или като заместител на дадено вещество, което понякога има фатални последици.

Изземванията на нови психоактивни вещества на растителна основа (най-често кратом и кхат) продължиха да спадат през 2021 г. спрямо рекордното високо ниво от 2019 г.

На световно ниво 44 държави са съобщили за изземвания на синтетични НПВ през 2020 и 2021 г., спрямо 36 държави десетилетие по-рано. Тогава изземванията бяха малки и най-често включваха кетамин, синтетични катинони и канабиноиди.

Броят на новите психоактивни вещества на световния пазар на наркотици се е увеличил от 555, регистрирани през 2020 г. на 618 – през 2021 г. От тях **87 са идентифицирани за първи път.**

Общият брой нови психоактивни вещества, идентифицирани през последните 15 години достигна **1165 вещества през 2021 г.**, като се очаква да стане 1184 през 2022 г. Иззетите количества НПВ се увеличават с 40% спрямо предишната година и достигат 19 тона през 2021 г.

Увеличение в броя НПВ е отчетено при почти всички категории, с изключение на опиоидите, като дори броят на аналозите на фентанил леко намаля през 2021 г. Ако бъде направено сравнение в относителния дял на синтетичните опиоиди в общия брой НПВ спрямо 2015 г., то през 2021 г. се отчита увеличение на този дял с 11 процентни пункта.

Системите за контрол в развитите страни успяват да ограничат разпространението на нови психоактивни вещества, но географският обхват на трафика им продължава да се разширява. В някои региони, като Източна Европа и Централна Азия, разпространението и употребата на НПВ имат потенциал да се превърнат в основен проблем.

На световно ниво, аналогично на европейското и националното, синтетичните канабиноиди остават най-голяма група идентифицирани вещества (130 през 2021 г., 127 през 2020 г.). След тях, най-много идентифицирани са катиноните (106), след като претърпяват известен спад през 2020 г. Броят на новите психоактивни вещества от групата на синтетичните опиоиди се стабилизира (88 през последните две години), а броя на аналозите на фентанил дори леко намалява през последната година (58 през 2020 г., 55 през 2021 г.).

Относно количествата иззети нови психоактивни вещества, след лек спад през 2020 г., 2021 г. се характеризира отново с повишаване на заловените количества. Впечатление прави, че най-много количество е задържано с вещества от групата на кетамините и фенциклидините, следвани от катиноните. Количествата на синтетичните канабиноиди е доста по-малко в сравнение с предходните години и по-специално след пиковите през 2012 г., 2014 г. и 2017 г.

Обемът на конфискациите на **нови психоактивни вещества от растителен произход** е най-малко отчетения за периода 2010-2021 г. Отново хят и кратом са представителите, които се констатират в тази група.

Синтетичните опиоиди – предизвикателство в Северна Америка

Кризата в Северна Америка свързана със синтетичните опиоиди продължава с все същата сила, характеризираща се с безпрецедентно голям брой случаи на предозирание, свързани с фентанил. В Съединените щати през 2021 г., са докладвани повече от 80 000 смъртни случая от свръхдоза с опиоиди. Повечето от тези смъртни случаи, 70 000, се приписват на смяната на фармацевтичен опиоид със синтетични опиоиди (предимно фентанили). Жените съставляват приблизително 30% от всички починали от свръхдоза. В Канада също се наблюдава нарастваща тенденция на смъртни случаи от свръхдоза с наркотици свързани с разпространението на синтетични опиоиди, главно фентанил. Открит е фентанил в 86% от пробите от хора, починали в резултат на свръхдоза през първата половина на 2021 г. През 2021 г. има близо 8 000 смъртни случая в Канада, които също се приписват на опиоиди.

Фармакологията на синтетичните наркотици осигурява предимства за трафикантите и може да бъде много привлекателна за някои хора, които употребяват наркотици. Причината за това е, че някои синтетични наркотици са значително по-мощни от растителните продукти, които имитират. Това важи с пълна сила за фентанил и хероин. Фентанилът е може би 25 до 50 пъти по-силен от хероина. По този начин може да се намали риска при пренасянето и следователно разходите, тъй като хората, които пренасят нелегално наркотици е възможно да транспортират по-малки количества чист фентанил вместо големи количества хероин. Изчислено е, че ще са необходими само няколко тона чист фентанил за задоволяване на годишното потребление на незаконни опиоиди в Съединените щати.

Високата ефикасност на фентанил в сравнение с хероина означава, че контрабанда дори на малки количества с ниска чистота са достатъчни за задоволяване на търсенето.

Нови тенденции в продуктите от канабис – разпространение на нови, свързани с конопа продукти

По няколко показателя пазарът на канабис остава на най-високо ниво на пазара на наркотици в света, с близо 219 милиони очаквани потребители през 2021 г. и производства докладвани в почти всяка страна.

През последните 15 години пазарът на наркотици става свидетел на генерация на изцяло синтетичен канабиноиден рецепторен агонист (или „синтетични канабиноиди“), повечето от които не са структурно свързани с фитоканабиноидите и не се срещат естествено в растението канабис. Те са разнообразна група от вещества, чиято обща характеристика е, че се свързват с едни и същи канабиноидни рецептори в човешкото тяло като делта-9-ТНС и по този начин произвеждат донякъде подобни психоактивни ефекти при потребителя, но често с повишен риск за здравето.

Все по-често нелегалният пазар на наркотици се сблъсква със субстанции, които имат психоактивен ефект и целят имитирането на делта-9-ТНС. Някои от тях са синтетични канабиноиди, а други са полусинтетични или с натурален произход. Към момента аналогично и на европейския нелегален пазар на наркотици най-често срещаните полусинтетични канабиноиди, обикновено синтезирани от CBD, понякога и от ТНС, включват делта-8-ТНС, ННС и по-рядко делта-10-ТНС и ТНС-О ацетат.

Интересът към делта-8-ТНС в САЩ нараства през 2020 г. Веществото не е контролирано съгласно тяхното законодателство, което предполага по-широкото му предлагане, особено на места, където ТНС е забранено. Друг позитив сред употребяващите е по-ниската цена, в сравнение с ТНС. Видовете продукти съдържащи делта-8-ТНС на пазара все по-осезаемо се увеличават. Като продуктите, предлагани там са аналогични на тези в Европа – бисквити, бонбони, вейп течност и др. Последни проучвания сочат, че повече мъже, отколкото жени употребяват делта-8-ТНС.

Все още е твърде малко информацията за влиянието на делта-8-ТНС върху здравето на човека. Употребата на делта-8-ТНС започва спорадично някъде, например в Италия, Испания и Швеция, но продажбата и търговията става незаконна в много страни, в зависимост от националното законодателство.

Други подобни на делта-9-ТНС продукти, са на пазара от скоро, като делта-10-ТНС и ТНС-О ацетат. За сега се няма достатъчно научна литература за тях.

Първият от серията полусинтетични канабиноиди, също установен в Европа – ННС е синтезиран с идеята за легална замяна на продукти с делта-9-ТНС.

Бързата поява на пазара, по-специално на онлайн пазара, на множеството продукти, съдържащи делта-8-ТНС и ННС свидетелства за участието на индустрията, която подпомага те да станат достъпни. Например, според скорошен бизнес доклад в САЩ, делта-8-ТНС продукти са генерирани печалби от около 2 милиарда долара за две години и отчетени около 50 процента от пазара на канабиноиди от края на 2022 г.

Кетаминът – рядко срещан или масов наркотик?

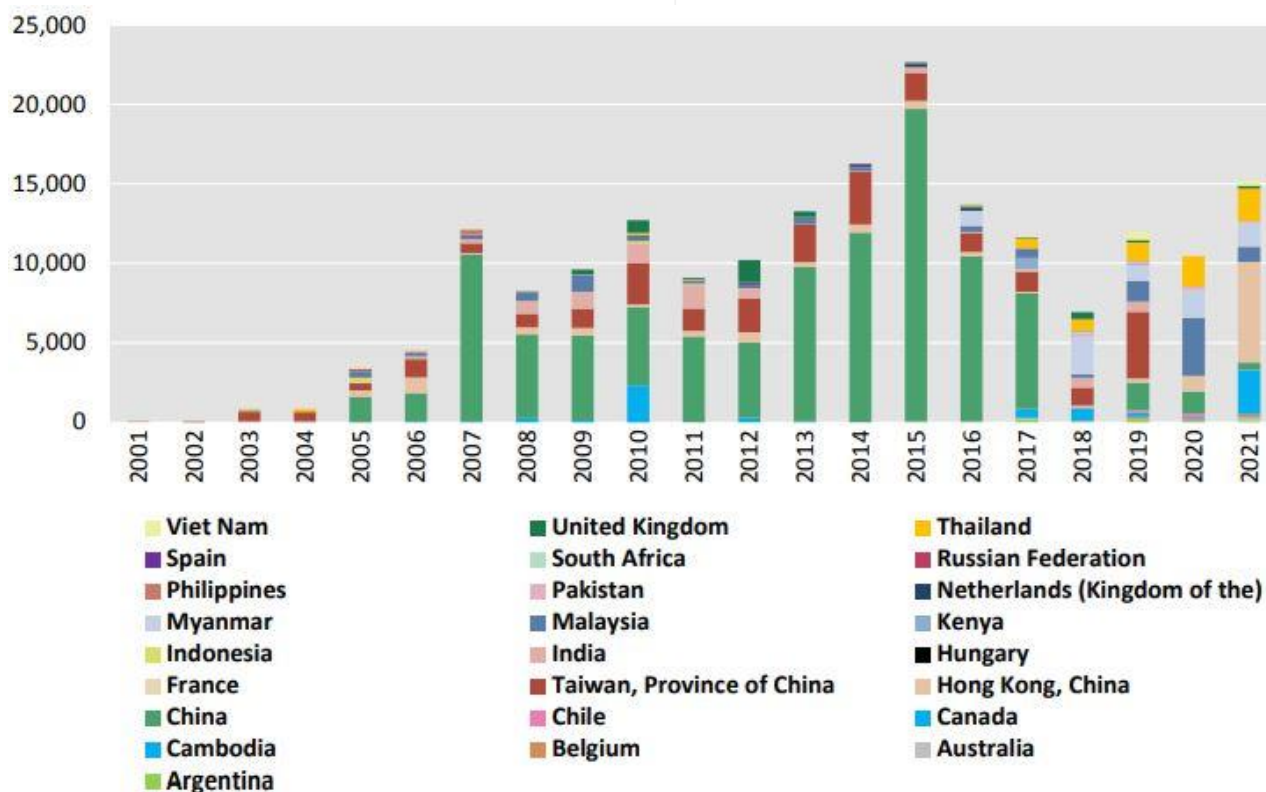
Кетаминът е ново психоактивно вещество, което не е поставено под международен контрол, но е контролирано в някои отделни държави (например България). Дебатът около това, дали да

бъде поставен под международен контрол продължава, поради факта, че е широко застъпен в медицината. Но в последните години се наблюдава все по-честа злоупотреба с него.

Той се използва във ветеринарната и хуманната медицина като анестетик. Създаден е през 1961 г., а първата му употреба за немедицински цели е регистрирана през 1967 г. Интензивната употреба на кетамин може да доведе до блокиране на сензорния вход, увреждане на паметта и когнитивната функция, тахикардия, повишено кръвно налягане, зрителни промени, халюцинации, деперсонализация и при високи дози „К-дупка“ – състояние на пълна дисоциация. Смъртоносното отравяне с кетамин е рядко, но се случва. В допълнение, интоксикацията с кетамин може да има смъртоносни последици тъй като лекарството влошава преценката на потребителя, което води до смъртоносни инциденти.

Най-честите начини за немедицинска употреба на кетамин са орални и назални, но има и съобщения за пушене на веществото. Употребяващите са предимно млади хора. Неговата употреба се засилва все повече след 2000 г. През годините трафика и заловеното количество на кетамин се характеризира с различни промени. Осезаемо развитие се наблюдава в Китай и съседните му страни. Впоследствие, сериозен прираст е докладван и от страните извън Азия. През последните 5 години голям брой от случаите на залавяния на кетамин са регистрирани в Африка. Данните сочат, че случаите са предимно от Северна и Централна Африка, докато Южна и Източна Африка се използват за маршрут, най-често за износ към Северна Америка, но и все по-често за Западна и Централна Европа, Австралия и Хонгконг, Китай. Относно нелегалните лаборатории за синтез на кетамин, най-много заловени такива има в Китай, 83% от 500 нелегални лаборатории през последното десетилетие, са регистрирани именно там.

**КОЛИЧЕСТВА КЕТАМИН, ИЗЗЕТИ ОТ СТРАНИ, ТЕРИТОРИИ И ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ,
ДОКЛАДВАНИ НА UNODC В ПЕРИОДА 2001 – 2021 Г. (В КГ)**

Източник: Световен доклад за наркотиците 2023 г., UNODC.

Кетамин е сред най-употребяваните вещества в някои държави през 2020 и 2021 г., според данните на UNODC. Проучвания свидетелстват, че в периода 2017 – 2020 г., доставките на кетамин по интернет, предимно в Западна и Централна Европа, Северна Америка и Океания, нарастват.

Трябва да се отбележи, че в някои райони се наблюдава застой или намаляване на случаите с кетамин, като например Източна и Югоизточна Азия. В Китай, например, през 2021 г. са регистрирани 37 449 употребяващи кетамин, което е доста по-малко от регистрираните през 2014 г. 222 000. Това най-вероятно е свързано с разкриването от правоохранителните органи на голям брой нелегални лаборатории за производство на това вещество.

Големите количества кетамин докладвани в Източна и Югоизточна Азия, свидетелстват за това, че кетамин има потенциал да се превърне в масов наркотик. С времето ще стане ясно дали сегашните наблюдения на нарастващ брой случаи на употреба в Европа и Австралия ще доведе до разширяване на пазара на немедицинско предлагане на веществото и до по-значими здравни последици за страните.

Източник: Световен доклад за наркотици 2023 г., UNODC, НФЦ, НЦОЗА

Повече информация за ситуацията с новите психоактивни вещества в нашата страна може да откриете в Годишен доклад по проблемите, свързани с наркотиците и наркоманиите в България 2022 г.

Издава:

Национален фокусен център за наркотици и наркомании

www.nfp-drugs.bg

www.ews-nfp.bg

Дирекция „Психично здраве и превенция на зависимостите“

Национален център по общественото здраве и анализи

За контакти:

София, 1431

бул. „Акад. Иван Е. Гешов“ № 15

тел.: 02 832 6137

e-mail: office@nfp-drugs.bg